

Sprawozdanie z działalności Komisji Historycznej Rady Lekarskiej Wojskowej Izby Lekarskiej VIII kadencji (2018-2022).

Komisja Historyczna RL WIL VIII kadencji (zwana dalej Komisją Historyczną) ukonstytuowała się na podstawie Uchwały RL WIL nr 148/18/VIII z dnia 18.05.2018 r. w sprawie składu, zasad działania i zadań Komisji Historycznej RL WIL. Przewodniczącym Komisji Historycznej został, pełniący tę zaszczytną funkcję również w VII kadencji, dr n. med. Kazimierz Janicki, zaś członkami: dr n. med. Krzysztof Kopociński, dr n. med. Zbigniew Kopociński, dr Konrad Maćkowiak. W połowie kadencji, z powodu rezygnacji z funkcji przewodniczącego K. Janickiego, na podstawie Uchwały nr 2208/20/VIII RL WIL z dnia 11.09.2020 r. funkcję tę objął Z. Kopociński, natomiast K. Janicki został wówczas członkiem Komisji Historycznej (dalej KH).

W VIII kadencji (2018-2022) Komisja Historyczna starała się twórczo kontynuować i rozwijać działalność z poprzedniej kadencji, czyli przede wszystkim propagować i dokumentować rzetelną wiedzę o dokonaniach polskiej wojskowej służby zdrowia, jej wkładzie w odzyskanie i utrzymanie niepodległości oraz osiągnięciach na polu szeroko rozumianej ochrony zdrowia i podniesienia poziomu stanu sanitarno-higienicznego naszego kraju na przestrzeni wielu lat. Czyniliśmy to poprzez działalność stricte naukową (monografie, artykuły naukowe, konferencje naukowe, sympozja etc.), ale także popularno-naukową i publicystyczną oraz tworzenie miejsc pamięci w przestrzeni publicznej poświęconych honorowaniu wybitnie zasłużonych lekarzy wojskowych. Analizując pierwszą z wymienionych grup, czyli publikacje naukowe, należy zauważyć, iż członkowie naszej KH w latach 2018-2022 opublikowali 2 duże monografie, 9 rozdziałów w monografiach wieloautorskich, 9 artykułów naukowych (załącznik do sprawozdania zawiera wykaz wszystkich publikacji). Było to z całą pewnością dynamiczne rozwinięcie poczynąń naukowych poprzedniej kadencji, w trakcie której udało się wydać, dzięki wsparciu finansowemu WIL i ogromnemu zaangażowaniu K. Janickiego, który jednocześnie opublikował własną monografię poświęconą dziejom szpitalnictwa wojskowego w Poznaniu¹, wspomnienia jednego z lekarzy wojskowych² oraz wartościową monografię analizującą dzieje WIL³. W obecnej kadencji na duże wyróżnienie zasługuje monografia poświęcona działalności Szpitala Wojskowego w Równem w latach 1919-1939⁴, pierwsza w polskiej historiografii wydana drukiem monografia ukazująca całokształt funkcjonowania wojskowego zakładu leczniczego okresu dwudziestolecia

¹ Janicki K., *Dzieje szpitalnictwa wojskowego w Poznaniu*, Oświęcim 2016

² Hahn F., *Hotel pod wesołym kurkiem. Wspomnienia wojenne lekarza*, opr. K. Janicki, Poznań 2017

³ Marek A., *30 lat Wojskowej Izby Lekarskiej 1989-2019*, Warszawa 2019

⁴ Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital Wojskowy w Równem w latach 1919-1939*, Głogów 2020

międzywojennego na Kresach Wschodnich II RP. Szczególnego podkreślenia wymaga fakt, iż w pracy tej autorzy dokonali po raz pierwszy w polskiej historiografii szczegółowej analizy przebiegu i sposobu zwalczania największej w Wojsku Polskim okresu dwudziestolecia międzywojennego epidemii czerwonki, z czym bez wątpienia w dobie pandemii Covid-19 powinni zapoznać się ludzie decydujący o strategii zwalczania nowej choroby. Warto podkreślić, iż publikacja ta została objęta Patronatem Honorowym Artura Płachty, Prezesa RL WIL oraz Marka Posobkiewicza, Głównego Inspektora Sanitarnego MSWiA. Kolejna monografia zasługująca na szczególną uwagę to publikacja pt. „Horka - łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego”⁵, także objęta Patronatem Honorowym Prezesa RL WIL a wydana dzięki wsparciu WIL i Funduszu Wydawniczego Naczelnej Rady Lekarskiej. Autorzy tym razem skupili się na działalności wojskowego sanitariatu 2. Armii Wojska Polskiego w czasie bitwy pod Budziszynem, a w szczególności próby analizy przebiegu okrutnej zbrodni wojennej dokonanej w kwietniu 1945 r. na polskiej kolumnie sanitarnej ewakuującej kilkuset rannych żołnierzy 9. DP. Warto podkreślić, iż publikacja ta, podobnie jak poprzednia, oparta jest na materiałach archiwalnych zgromadzonych w polskich i zagranicznych archiwach a przy jej tworzeniu nawiązano współpracę z naukowcami z Niemiec i Rosji, co zaowocowało wartościowym rezultatem. Została ona wydana w dwóch wersjach językowych, polskiej i niemieckiej, co umożliwia nie tylko Polakom, ale także Niemcom i Serbołużyczanom, szersze poznanie historii w niej opisanej. Ważnym aspektem obu tych publikacji jest ukazanie postawy polskich lekarzy wojskowych (ale także pozostałego personelu), którzy z pełną świadomością ryzyka utraty własnego zdrowia i życia, często je tracąc, ruszali z pomocą rannym i chorym żołnierzom. Powinien to być wzór w procesie szkolenia wszystkich młodych adeptów sztuki medycznej, o co w publikacjach apelowali ich autorzy.

Wśród publikacji popularno-naukowych i publicystycznych autorstwa członków KH, których ukazało się w obecnej kadencji co najmniej 23 (**załącznik**), znalazły się artykuły relacjonujące uroczystości organizowane lub współorganizowane przez WIL bądź ukazujące medyczne aspekty wielu ważnych wydarzeń historycznych m.in. powstania warszawskiego, obrony Lwowa, wojny 1920 r. etc.

W tym publikacyjnym cyklu znalazły swoje odbicie działania KH na polu upamiętniania wybitnych lekarzy wojskowych w przestrzeni publicznej, by w ten sposób skuteczniej upowszechniać w społeczeństwie wiedzę o dokonaniach wojskowych medyków. Jednym z najbardziej wartościowych dokonań na tym obszarze, w którym członkowie KH odegrali kluczową rolę (pomysłodawcami, inicjatorami i koordynatorami projektu byli K. i Z. Kopocińscy), były

⁵ Kopociński Z., Kopociński K., *Horka-łużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego. Horka – das Lausitzer Drama des Sanitätsdienstes der 2. Polnischen Armee*, Głogów 2021

niemal trzyletnie, skuteczne starania o nadanie imienia mjr. prof. Lesława Węgrzynowskiego (1885-1956) parkowi miejskiemu we Wrocławiu. Ten lwowski lekarz ftyzjatra to jedyna w polskiej historii osoba, która pełniła znaczącą rolę w dwóch ważnych wydarzeniach historycznych, determinujących dzieje naszego kraju w XX wieku, Obronie Lwowa w listopadzie 1918 r. (Szeł Sanitarny Naczelnej Komendy Obrony Lwowa) i Powstaniu Warszawskim w sierpniu-październiku 1944 r. (Naczelny Lekarz I. Obwodu Śródmieście). Wniosek braci Kopocińskich, który zyskał mocne wsparcie XXXVI Zjazdu Sprawozdawczo-Wyborczego WIL w postaci wystosowania do władz Wrocławia stosownego apelu, został zrealizowany w 2019 r., gdy Rada Miejska Wrocławia podjęła Uchwałę nr V/104/19 o nadaniu parkowi w rejonie ulic Szpitalnej i Kolejowej nazwy „Park Lesława Węgrzynowskiego”. Ukoronowaniem sukcesu KH, reprezentującej całą WIL, było zorganizowanie 14.05.2019 r. uroczystości nadania tegoż imienia w ceremoniale wojskowym, z udziałem pocztów sztandarowych, orkiestry wojskowej, dr. n. med. Jacka Kozakiewicza Wiceprezesa NRL, dr. Artura Płachty Prezesa RL WIL i dr. Pawła Wróblewskiego Prezesa RL Dolnośląskiej Izby Lekarskiej (DIL), prof. Barbary Bruziewicz-Mikłaszewskiej przewodniczącej KH DIL, prof. Jurka Olszewskiego Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego UM w Łodzi, ppłk. dr. n. med. Roberta Leszka ordynatora okulistyki 4. WSKzP, płk. lek. Jarosława Bukwalda z 2. SzOP, władz miejskich i samorządowych, organizacji kresowych i kombatanckich. Był to niewątpliwie duży sukces naszej KH, wspinała promocja wiedzy o dokonaniach wojskowej służby zdrowia, gdyż informacje o tym wydarzeniu były szeroko promowane w mediach krajowych, a jednocześnie świetna możliwość zacieśnienia twórczej współpracy z DIL i jej KH a także organizacjami kresowymi i kombatanckimi.

Jubileusz setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez państwo polskie znalazł także odbicie w działalności naszej KH, której spektakularnym przejawem była wystawa pt. „Polska Wojskowa Służba Zdrowia w falerystyce i medalierstwie w 100-lecie odzyskania niepodległości”, objęta Patronatem Narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy i Patronatem Honorowym Prezesa RL WIL Artura Płachty, której pomysłodawcami i organizatorami byli K. i Z. Kopocińscy. Na wystawie, eksponowanej w Muzeum Kresowym im. ks. abp. I. Tokarczuka w Żarach, zaprezentowano jeden z największych w Polsce zbiorów odznak, medali, naszywek itp. związanych z wojskową służbą zdrowia z kolekcji ppłk. lek. Marka Jędrzejczyka, przewodniczącego RWKL w Żaganiu a jednocześnie znanego w kraju kolekcjonera. Uroczyste otwarcie wystawy miało miejsce 31.07.2018 r. a ceremonię zaszczycili swym udziałem m.in. dr Marek Posobkiewicz Główny Inspektor Sanitarny, prof. Leszek Markuszewski doradca Ministra-Szeł UDSKiOR, dr n. med. Piotr Jamrozik sekretarz RL WIL, dr n. med. Marzenna Plucińska Prezes OIL w Zielonej Górze oraz władze miejskie i samorządowe, przedstawiciele wojska oraz organizacji kresowych i

kombatanckich. Wystawa była prezentowana w dniach 1-31.08.2018 r., wsparcia finansowego dla jej organizacji udzieliła WIL.

W nurt rocznicowy związany z odzyskaniem przez nasz kraj niepodległości celnie wpisala się również Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Polska medycyna i rehabilitacja w latach 1918-2018”, która odbyła się w dniach 8-9.06.2018 r. w Opolu, gdzie KH reprezentowali K. i Z. Kopocińscy wygłaszając referat pt. „Główne problemy działu fizjoterapii polskiej wojskowej służby zdrowia po zakończeniu II wojny światowej na przykładzie historii Szpitala Garnizonowego w Żarach (1944-2014)”. Równie ważna i wartościowa była Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Lekarz jako autor i bohater literacki”, którą w dniach 7-8.12.2018 r. we Wrocławiu zorganizowali naukowcy Uniwersytetu Wrocławskiego we współpracy z KH DIL i Polskim Towarzystwem Historii Nauk Medycznych. Środowisko lekarzy wojskowych i KH reprezentowali tam K. i Z. Kopocińscy prezentując referat pt. „Płk dr Jerzy Rowiński (1906-1998) – analiza autobiografii lekarza powstańczej Warszawy”. Sukces, jakim była niewątpliwie ta konferencja, skłonił jej Organizatorów do podjęcia trudu przygotowaniu w kolejnym roku Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Lekarz jako autor i bohater literacki 2: Lekarz na wojnie”, gdzie z oczywistych względów nie mogło także zabraknąć lekarzy wojskowych. Swoje referaty wygłosili K. i Z. Kopocińscy, członkowie KH WIL, a ich temat brzmiał: „Służba lekarza wojskowego, wojna i okupacja z perspektywy cichociemnego Alfreda Paczkowskiego” i „Wojna obronna 1939 roku i pobyt w obozie internowania na Węgrzech we wspomnieniach absolwenta Szkoły Podchorążych Sanitarnych Jana Kwoczyńskiego”.

Kolejnym pięknym upamiętnieniem zasłużonego lekarza wojskowego, w którego powstaniu znaczącą rolę odegrała nasza KH, było uhonorowanie postaci płk. dr. Wacława Michała Szredersa (1874-1964), lekarza, oficera carskiej floty i Wojska Polskiego, uczestnika słynnej bitwy morskiej pod Cuszimą w 1905 r., kawalera Krzyża Walecznych i bohatera wojny 1920 r., ordynatora Państwowego Sanatorium Przeciwgruźliczego dla Dzieci i Młodzieży w Istebnej. Pomysł tablicy memoratywnej ku jego czci zrodził się podczas pracy badawczej K. i Z. Kopocińskich służącej opisaniu jego biografii, gdy okazało się, iż nagrobek tego wojskowego medyka został zniszczony i nie ma już śladu po jego wieloletniej ofiarnej pracy i pobycie w górskim sanatorium w Istebnej. Nasz pomysł spotkał się z przychylną reakcją nie tylko RL WIL, ale także RL Śląskiej Izby Lekarskiej (ŚIL) i jej Ośrodka Dokumentacji Historycznej, co zaowocowało wspólnym ufundowaniem tablicy pamięci na terenie Wojewódzkiego Centrum Pediatrii „Kubalonka”. Została ona odsłonięta 10.09.2019 r. podczas zorganizowanej wspólnie z ŚIL pięknej i podniosłej uroczystości w ceremoniale wojskowym, którą zaszczyliło swą obecnością wielu znamienitych gości, w tym m.in. dr n. med. Jacek Kozakiewicz wiceprezes NRL, dr Tadeusz Urban Prezes RL

ŚIL, dr hab. n. med. Krzysztof Siemianowicz kierownik ODH ŚIL, prof. Jurek Olszewski Dziekan Wydziału Wojskowo-Lekarskiego UM w Łodzi, płk dr n. med. Artur Rydzyk komendant 5. WSKzP w Krakowie, płk lek. Grzegorz Durda komendant Wojskowego Ośrodka Medycyny Prewencyjnej w Krakowie, Mirosław Rzepka dyrektor WPC „Kubalonka” w Istebnej. Senat RP reprezentował senator Grzegorz Peczkis, nie zabrakło władz samorządowych oraz młodzieży szkolnej a list do uczestników uroczystości wystosował także Premier RP Mateusz Morawiecki. Uroczystego odsłonięcia pięknej tablicy zaprojektowanej przez K. i Z. Kopocińskich a ufundowanej wspólnie przez WIL i ŚIL dokonali Artur Rydzyk (WIL) i Tadeusz Urban (ŚIL).

W 2020 r. obchodziliśmy 100-rocznicę „Cudu nad Wisłą”, toteż zadaniem naszej KH było przypomnienie o znaczącej roli, jaką w wojnie z bolszewikami odegrała wojskowa służba zdrowia. Szczególnie ciekawy charakter miały uroczystości zorganizowane w 105. Kresowym Szpitalu Wojskowym w Żarach, podczas których K. i Z. Kopocińscy wygłosili referat pt. „Z karabinem i torbą sanitarną na ramieniu - żołnierze spod znaku Eskulapa na kresowych rubieżach Rzeczypospolitej”, przypominającym o zmaganiach naszych medyków nie tylko na froncie, ale także w walce z groźnymi epidemiami chorób zakaźnych, które zbierały obfitsze śmiertelne żniwo niż działania bojowe. Prelegenci zwrócili uwagę, iż w Polsce nie ma żadnego monumentalnego upamiętnienia dokonań wojskowej służby zdrowia a nazwiska setek lekarzy, którzy oddali życie na służbie, są praktycznie anonimowe, co koniecznie należy zmienić.

Ciekawą inicjatywą, wpisującą się w obchody 100-lecia odzyskania niepodległości, było otwarcie w Gąbinie 17.09.2021 r. Izby Pamięci poświęconej postaci F.S. Składkowskiego połączone z sesją naukową pt. „Sławoj Felicjan Składkowski (1885 Gąbin – 1962 Londyn) – lekarz, generał, premier”. W organizacji tych uroczystości partycypowały wspólnie OIL w Płocku i WIL, których Prezesi RL, Ryszard Mońdział i Artur Płachta, dokonali wspólnie z Tadeuszem Jadczykiem, burmistrzem Gąbina i Anną Ostrowską, Prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Gąbińskiej, ceremonii przecięcia wstęgi i otwarcia sali ze zbiorami archiwalnymi pozostałymi po Składkowskim. W sesji naukowej WIL była reprezentowana przez Z. Kopocińskiego, który wygłosił referat pt. „Gen. dyw. dr Felicjan Składkowski (1885-1962) - jako lekarz wojskowy”. Prelegent, kładąc litościwą kurtynę milczenia na zaangażowanie polityczne byłego premiera i wszystkie związane z tym grzechy obozu sanacyjnego (mordy polityczne, kryminalizacja opozycji, łamanie konstytucji, fałszerstwa wyborcze etc.), skupił się na jego aktywności w charakterze lekarza wojskowego podkreślając, iż był uosobieniem najlepszych cech medyka wojskowego: znakomitego wykształcenia fachowego, odwagi, umiejętności improwizacji, gotowości do poświęcenia własnego życia w obronie pacjentów, dumy z noszonego mundury. Właśnie tego typu

cechy, a nie dwuznaczna moralnie aktywność polityczna, winny być promowane jako modelowy wzór wychowawczy dla młodych adeptów sztuki medycznej.

Ważnym aspektem działalności KH VIII kadencji było także nawiązywanie kontaktów z innymi środowiskami skupiającymi osoby zainteresowane historią medycyny, zarówno komisjami bądź ośrodkami historycznymi poszczególnych OIL czy NRL, ale także z Polskim Towarzystwem Historii Nauk Medycznych grupującym historyków medycyny (lekarzy, farmaceutów, przedstawicieli innych zawodów medycznych i pozamedycznych zainteresowanych historią medycyny). Zaowocowały one opisanymi wyżej spektakularnymi przedsięwzięciami, w czym szczególne znaczenie mają kontakty z Ośrodkiem Dokumentacji Historycznej ŚIL, Komisją Historyczną DIL, a także OIL w Zielonej Górze i Płocku. Wartościowym efektem zacieśniania tych kontaktów była Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „100-lecie Samorządu Lekarskiego - środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej” w dniach 24-26.09.2021 r. w Ustroniu, perfekcyjnie zorganizowana przez ODH ŚIL we współpracy z Ośrodkiem Historycznym NIL, w której wzięli udział przedstawiciele niemal wszystkich komisji i ośrodków historycznych OIL z całego kraju. Delegacje KH WIL tworzyli K. i Z. Kopocińscy, którzy wygłosili dwa referaty: „Zarys historii Szpitala Wojskowego w Równem” i „Z kresów wschodnich na kresy zachodnie - niezwykle koleje losu pracowników wojskowego sanitariatu” oraz byli moderatorami jednej z sesji naukowych. Spotkanie to obfitowało w liczne ciekawe referaty i było znakomitą platformą wymiany wiedzy i wzajemnego ubogacania naukowego. Podobną rolę spełnił XXV Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych, który odbył się w dniach 10-11.10.2019 r. w Poznaniu, gdzie KH WIL reprezentowali K. i Z. Kopocińscy z referatem pt. „Niezwykła historia sióstr Grzebińskich jako ilustracja postawy polskich środowisk medycznych, lekarskich i pielęgniarskich, wobec dramatycznych wyzwań czasu II wojny światowej i okupacji” a Z.Kopociński był także moderatorem jednej z sesji naukowych. Możliwość bezpośredniego kontaktu z wybitnymi historykami medycyny prezentującymi tam swoje prace, to nie tylko możliwość zdobycia cennej wiedzy, ale także sposobność wymiany myśli i doświadczeń w pracy naukowej, co niewątpliwie ubogaca i inspiruje.

Należy podkreślić, iż upływająca właśnie czteroletnia kadencja niemal w połowie przebiegła w złowieszczym cieniu pandemii Covid-19, która od wiosny 2020 r. w znaczący sposób wpłynęła na możliwość działania także naszej KH, czego przykładem może być odwołanie konferencji naukowej organizowanej przez Polskie Stowarzyszenie Medyczne na Litwie w Wilnie w 2020 r., czy też ciężkie przechorowanie Covid-19 przez niektórych członków KH, podobnie jak wielu innych lekarzy WIL. Dwa lata ciężkiej pracy w zawodzie lekarza, w zupełnie rozchwianym przez pandemię systemie opieki zdrowotnej (i tak dalece przecież niedoskonałym), przy stałym mocno

realnym zagrożeniu własnego zdrowia i życia, było niezwykle wysiłkiem, który pożerał większość sił i czasu. Wykrzesanie w tych warunkach jakichś kompletnych rezerw organizmu, by móc promować wiedzę o osiągnięciach i dokonaniach wojskowej służby zdrowia, także w zwalczaniu wielu wcześniejszych groźnych epidemii, zasługuje w mojej ocenie na wyjątkowe uznanie, bo było to prawdziwie ekstremalne wyzwanie. Biorąc pod uwagę ilość publikacji (łącznie 43), utworzonych trwałych upamiętnień (łącznie 3), uczestnictwo w konferencjach czy sympoziach (łącznie 8), należy tę kadencję uznać za wyjątkowo udaną a przede wszystkim niezwykle ofiarną.

Wszystkiego tego nie udało się nam zrealizować, gdyby nie znakomita współpraca i wsparcie ze strony dr. Artura Płachty, Prezesa RL WIL i wszystkich członków RL, którym serdecznie dziękuję za owocną i ciężką pracę oraz zrozumienie znaczenia wpływu historii na współczesność i przyszłość.

Słowa szczególnego podziękowania kieruję także na ręce dr. n. med. Kazimierza Janickiego, znakomitego laryngologa i historyka medycyny, który jest twórcą KH WIL i przez połowę VIII kadencji pełnił funkcję przewodniczącego. Był i jest dla wszystkich członków KH zawsze źródłem inspiracji i wsparciem, gdy tylko tego potrzeba.

Bardzo serdecznie dziękuję członkom KH, Krzysztofowi Kopocińskiemu i Konradowi Maćkowiakowi, bez których współpracy, trudno byłoby liczyć na tak dobre rezultaty.

Nisko kłaniam się wszystkim recenzentom, którzy zechcieli podjąć trud recenzji publikacji wspieranych i tworzonych przez KH WIL, w szczególności prof. dr. hab. Andrzejowi Felchnerowi, ppłk. rez. dr. hab. n. med. Mariuszowi Goniewiczowi, płk. rez. dr. hab. n. med. Grzegorzowi Kade, płk. rez. prof. dr. hab. n. med. Jerzemu Kruszewskiemu, dr. hab. n. med. prof. UM Wrocław Małgorzacie Paprockiej-Borowicz.

Mamy nadzieję, iż w IX kadencji KH będzie działać w dalece bardziej komfortowych warunkach a pandemia ulegnie wygaszeniu, co zaowocuje realizacją kolejnych ciekawych projektów i przedsięwzięć, czego serdecznie życzę KH następnej kadencji.

16.01. 2022 r.

Dr n. med. Zbigniew Kopociński
Przewodniczący Komisji Historycznej WIL

Załącznik 1. Lista publikacji członków KH WIL, wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL oraz spis miejsc pamięci utworzonych z inicjatywy KH WIL za okres VIII kadencji 2018-2022

Załącznik do sprawozdania z dnia 16.01.2022 r. Przewodniczącego Komisji Historycznej RL WIL VIII kadencji 2018-2022

Lista publikacji członków KH WIL, wykaz konferencji naukowych z czynnym uczestnictwem członków KH WIL oraz spis miejsc pamięci utworzonych z inicjatywy KH WIL za okres VIII kadencji 2018-2022:

A. Monografie:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Horka - lużycka Golgota służby zdrowia 2. Armii Wojska Polskiego. Horka – das Lausitzer Drama des Sanitätsdienstes der 2. Polnischen Armee*, Głogów 2021, Wydawnictwo PWSZ w Głogowie, ss. 393
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital Wojskowy w Równem w latach 1919-1939*, Głogów 2020, Wydawnictwo PWSZ w Głogowie, ss. 529

B. Rozdziały w monografiach wieloautorskich:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Służba lekarza wojskowego, wojna i okupacja z perspektywy cichociemnego Alfreda Paczkowskiego* [w:] *Lekarz na wojnie. Studia z historii literatury i medycyny*, red. E.Białek, D.Lewera, Wrocław 2020, Wydawnictwo Quaestio, s. 257-279 DOI: 10.48249/2020.leknawoj-14
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Niezwykła historia siostr Grześlińskich jako ilustracja postawy polskich środowisk medycznych, lekarskich i pielęgniarskich, wobec dramatycznych wyzwań czasu II wojny światowej* [w:] *Wybrane problemy historii medycyny. W kręgu epistemologii i praktyki*, pod red. A.Magowskiej, K.Pękackiej-Falkowskiej, M.Oweckiego, Poznań 2020, Wyd. Kontekst, s. 345-364
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Główne problemy działu fizjoterapii polskiej wojskowej służby zdrowia po zakończeniu II wojny światowej na przykładzie historii Szpitala Garnizonowego w Żarach (1944-2014)* [w:] *Medycyna i rehabilitacja w Polsce w latach 1918-2018*, cz. I Z historii medycyny i rehabilitacji w Polsce w latach 1918-2018, pod red. M.Migała, B.Płonka-Syroka, S.Jandziś, Opole 2019, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, s. 115-127
4. Kopociński Z., Kopociński K., *Plk dr Jerzy Rowiński (1906-1998)-analiza autobiografii lekarza powstańczej Warszawy*, [w:] *Lekarz jako autor i bohater literacki*, pod red. E. Białek, D.Lewera, Wrocław 2019, Oficyna Wydawnicza Atut, s. 273-286
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Wyrzekanie się polskiej tożsamości kresowej na tle narastania kultu ludobójców na Ukrainie-dalekosiężne skutki i zagrożenia* [w:] *Ludobójstwo OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich. Dawne Kresy Południowo-Wschodnie w Optyce Historycznej i Współczesnej*, red. W.Listowski, Kędzierzyn-Koźle 2019, tom 11, s. 225-245
6. Kopociński K., Kopociński Z., *Czy obrońcy Lwowa zasługują na godne upamiętnienie w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości?* [w:] *Kresy-należna prawda i pamięć- nie zemsta*, pod red. K.Bąkała, W.Listowski, T.Skoczek, Warszawa 2019, Wyd. Muzeum Niepodległości, s. 77-98
7. Kopociński Z., Kopociński K., *Dr Lesław Ignacy Węgrzynowski (1885-1956). Czy obrońca Lwowa i Powstaniec Warszawski zasługuje na pamięć we Wrocławiu?* [w:] *Szkice z historii*

Towarzystwa Lekarskiego Lwowskiego, red. E.Hrycaj-Małańcz, S.Dorocki, P.Brzegowy, Lwów 2018, s. 195-211

8. Kopociński K., Kopociński Z., *Lwowskie fundamenty 105. Kresowego Szpitala Wojskowego w Żarach* [w:] *Szkice z historii Towarzystwa Lekarskiego Lwowskiego*, red. E.Hrycaj-Małańcz, S.Dorocki, P.Brzegowy, Lwów 2018, s. 181-194
9. Kopociński Z., Kopociński K., *Nie zawahasz się popełnić największego przestępstwa, jeśli tego wymagać będzie dobro sprawy. Zabójstwo profesora Bolesława Romana Jałowego (1906-1943)* [w:] *Ludobójstwo OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich. Dawne Kresy Południowo-Wschodnie w Optyce Historycznej i Współczesnej*, red. W.Listowski, Kędzierzyn-Koźle 2018, tom 10, s. 157-172

C. Artykuły w czasopismach naukowych:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital Ujazdowski i Oficerska Szkoła Sanitarna wobec zamachu stanu w maju 1926 roku*, „Niepodległość i Pamięć”, 2021, rocznik XXVIII, nr 4 (76), s. 141-171
2. Kopociński Z., Kopociński K., *Z Eskulapem i biało-czerwoną szachownicą w herbie - pplk dr pil. Józef Leoszko (1894-1948) jako świadek powstania i rozwoju medycyny lotniczej w Polsce*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2020, r. 10, zeszyt 2, s. 23-44 DOI 10.2883/amp.2020/19
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Życie pplk. dr. Leona Bogusława Garlińskiego jako ilustracja wojennych losów pracowników polskiej wojskowej służby zdrowia*, „Lekarz Wojskowy”, 2019, tom 97, nr 4, s. 373-380
4. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital Miejski w Sobótce i jego niezwykła dyrektorka, por. lek. Aleksandra Kryszkiewicz „Wanda” (1907-1991)*, „Lekarz Wojskowy”, 2019, tom 97, nr 3, s. 366-372
5. Kopociński K., Kopociński Z., *Wojny i okupacje z perspektywy plk. dr. Kazimierza Jana Płońskiego (1901-1970), starszego ordynatora oddziału skórno-wenerycznego 9. Szpitala Okręgowego w Brześciu nad Bugiem*, „Lekarz Wojskowy”, 2019, tom 97, nr 3, s. 276-283
6. Kopociński Z., Kopociński K., *‘Przywieziono nas gdzieś do lasu, coś w rodzaju letniska’-w holdzie pplk. dr. Dionizemu Krechowiczowi (1896-1940), ostatniemu komendantowi 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie*, „Lekarz Wojskowy”, 2019, tom 97, nr 1, s. 89-96
7. Kopociński K., Kopociński Z., *Od Port Artur i Cuszimy, poprzez Sewastopol i Grodno, do Istebnej-pplk dr. Wacław Michał Szreders (1874-1964) jako świadek czterech wojen oraz odrodzenia i upadku Rzeczypospolitej*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2018, nr 9, zeszyt 2, s. 53-66 DOI 10.2883/amp.2018.15
8. Kopociński K., Kopociński Z., *Szpital nr 1 „Technika” i jego szef okulistyki podczas Obrony Lwowa 1-22 listopad 1918 roku*, „Lekarz Wojskowy”, 2018, tom 96, nr 4, s. 384-392
9. Kopociński Z., Kopociński K., *Losy ostatniego szefa oddziału chirurgicznego 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie pplk. Adama Kielbińskiego (1894-1975) jako odbicie dziejów polskiej wojskowej służby zdrowia z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej*, „Acta Medicorum Polonorum”, 2018, rok 8, zeszyt 1, s. 55-66; DOI 10.2883/amp.2018.4

D. Czynny udział w konferencjach i sympozjach naukowych:

1. Kopociński K., Kopociński Z., moderatorzy IV sesji naukowej, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „100-lecie Samorządu Lekarskiego - środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej”, **Ustroń** 24-26.09.2021
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Zarys historii Szpitala Wojskowego w Równem*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „100-lecie Samorządu Lekarskiego - środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej”, **Ustroń** 24-26.09.2021
3. Kopociński Z., Kopociński K., *Z kresów wschodnich na kresy zachodnie- niezwykle koleje losów pracowników wojskowego sanitariatu*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „100-lecie Samorządu Lekarskiego - środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej”, **Ustroń** 24-26.09.2021
4. Kopociński Z., *Gen. dyw. dr Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962) jako lekarz wojskowy*, Sesja naukowa pt. Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962) – lekarz, generał, premier, **Gąbin** 17.09.2021
5. Kopociński Z., Kopociński K., *Szpital Wojskowy w Równem jako bastion polskości na Wołyniu w dwudziestoleciu międzywojennym*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa w ramach XVIII Wojewódzkich Dni Kultury Kresowej, **Kędzierzyn-Koźle**, 10.07.2021
6. Kopociński Z., Kopociński K., *Służba lekarza wojskowego, wojna i okupacja z perspektywy cichociemnego Alfreda Paczkowskiego*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Lekarz jako autor i bohater literacki-Lekarz na wojnie”, **Wrocław**, 25.10.2019
7. Kopociński K., Kopociński Z., *Wojna obronna 1939 roku i pobyt w obozie internowanych na Węgrzech we wspomnieniach absolwenta Szkoły Podchorążych Sanitarnych Jana Kwoczyńskiego*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Lekarz jako autor i bohater literacki-Lekarz na wojnie”, **Wrocław**, 25.10.2019
8. Kopociński Z., Kopociński K., *Niezwykła historia siostr Grzelińskich jako ilustracja postawy polskich środowisk medycznych, lekarskich i pielęgniarских, wobec dramatycznych wyzwań czasu II wojny światowej*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Dziedzictwo przeszłości w medycynie współczesnej” w ramach XXV Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Nauk Medycznych (dawniej Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji), **Poznań**, 10-11.10.2019
9. Kopociński Z., Kopociński K., *Gen. bryg. Marian Orlik (1906-1952) bohater Operacji „Wisła” na tle Uchwały Senatu RP potępiającej działania Wojska Polskiego zmierzające do zakończenia ludobójstwa narodu polskiego dokonywanego przez ukraińskich nacjonalistów*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kresy-należna pamięć i prawda-nie zemsta”, **Warszawa**, 13.07.2019
10. Kopociński K., Kopociński Z., *Wyrzekanie się polskiej tożsamości kresowej na tle narastania kultu ludobójców na Ukrainie-dalekosiężne skutki i zagrożenia*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa w ramach XVI Wojewódzkich Dni Kultury Kresowej, **Kędzierzyn-Koźle**, 1.06.2019
11. Kopociński Z., Kopociński K., *Płk dr Jerzy Rowiński (1906-1998)-analiza autobiografii lekarza powstańczej Warszawy*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Lekarz jako autor i bohater literacki”, **Wrocław** 7-8.12.2018
12. Kopociński Z., Kopociński K., *Ślady żołnierzy AK w 105. Kresowym Szpitalu Wojskowym w Żarach*, referat wygłoszony podczas Zjazdu Sprawozdawczo-Wyborczego Okręgu Zielona Góra Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, 22.09.2018, **Zielona Góra**

13. Kopociński Z., Kopociński K., *Czy Obrońcy Lwowa zasługują na godne upamiętnienie w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości?*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Kresy-należna prawda i pamięć- nie zemsta”, **Warszawa**, 7.07.2018
14. Kopociński Z., Kopociński K., *Główne problemy działu fizjoterapii polskiej wojskowej służby zdrowia po zakończeniu II wojny światowej na przykładzie historii Szpitala Garnizonowego w Żarach*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Polska medycyna i rehabilitacja w latach 1918-2018”, **Opole**, 8-9.06.2018
15. Kopociński Z., Kopociński K., *‘Nie zawahasz się popełnić największego przestępstwa, jeśli tego wymagać będzie dobro sprawy’. Zabójstwo prof. Bolesława Romana Jałowego (1906-1943)*, Ogólnopolska Konferencja Naukowa w ramach XV Wojewódzkich Dni Kultury Kresowej, **Kędzierzyn-Koźle**, 2.06.2018

E. Publikacje popularno-naukowe i promujące wiedzę historyczną:

1. Kopociński Z., Kopociński K., *Relacja z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „100-lecie Samorządu Lekarskiego-środowisko medyczne w kształtowaniu Rzeczypospolitej”*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2021, nr 11, s. 19-20
2. Kopociński K., Kopociński Z., *Lubuscy lekarze świętowali 30-lecie swojego samorządu w Zielonej Górze*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2021, nr 11, s. 18-19
3. Kopociński Z., *Wojskowa Izba Lekarska i Okręgowa Izba Lekarska w Płocku upamiętniły w Gąbinie zasłużonego lekarza wojskowego gen. dyw. dr. Felicjana Sławoja Składkowskiego (1885-1962)*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2021, nr 11, s. 14-16
4. Kopociński Z., Kopociński K., *„...na kolanach przed walczącą Warszawą...”*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2021, nr 7-8 s. 12-15
5. Kopociński Z., Kopociński K., *W słońcu i deszczu - ilustracja kresowego charakteru Szczepana Siekierki*, „Na Rubieży”, 2021, nr 174, s. 59-60
6. Kopociński K., Kopociński Z., *Kapitan w st. spocz. lek. Jan Strzemecki (1936-2020)*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2021, nr 2, s. 20-21
7. Kopociński Z., Kopociński K., *Żary w hołdzie Ofiarom ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów*, „Na Rubieży”, 2020, nr 171, s. 14-15, 29
8. Janicki K., *Nowości wydawnicze „Szpital Wojskowy w Równem w latach 1919-1939”*, „Skalpel” biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2020, nr 10, s. 5
9. Kopociński K., Kopociński Z., *Z karabinem i torbą sanitarną na ramieniu*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2020, nr 9, s. 14-17
10. Kopociński Z., Kopociński K., *Cale życie służył ludziom*, „Nasza Służba”, 2019, nr 18 (606), s. 13
11. Kopociński K., Kopociński Z., *Listopad nie pozwala zapomnieć o Lwowie*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2019/12 –2020/1, s. 12-14
12. Kopociński Z., Kopociński K., *W hołdzie niezwyktemu medykowi z Kresów Wschodnich II RP*, „Gazeta Lekarska”, portal 2019, <<https://gazetalekarska.pl/?p=50653>> dostęp 12.12.2019
13. Kopociński Z., Kopociński K., *Wojskowi i śląscy lekarze w hołdzie niezwyktemu medykowi z Kresów Wschodnich II RP*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2019, nr 10, s. 10-12

14. Kopociński Z., Kopociński K., *Płk dr Wacław Michał Szreders (1874-1964)*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2019, nr 10, s. 12-13
15. Kopociński Z., Kopociński K., *Mjr dr Lesław Węgrzynowski uhonorowany we Wrocławiu. Wojskowi lekarze na trwale wyrwali z mroku niepamięci zapomnianego bohatera ze Lwowa*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2019, nr 6, s. 14-16
16. Kopociński Z., Kopociński K., *Niech żywi nie tracą nadziei-zwycięskie starania lekarzy wojskowych o uhonorowanie we Wrocławiu Szefa Sanitarnego Naczelnej Komendy Obrony Lwowa mjr. dr. Lesława Węgrzynowskiego*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2019, nr 4, s. 21-22
17. Kopociński Z., *Bohaterowie „drugiego planu” walk o niepodległość Rzeczypospolitej - kilka refleksji w listopadową rocznicę*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2018, nr 11, s. 4-6
18. Kopociński Z., *Polska Wojskowa Służba Zdrowia w falerystyce i medalierstwie w 100-lecie odzyskania niepodległości-wystawa pod Patronatem Narodowym Prezydenta RP i Prezesa RL WIL w Muzeum Kresowym w Żarach*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2018, nr 10, s. 12-15
19. Kopociński Z., *Był taki czas, gdy ludzi mordowano zupełnie bezkarnie. Pamięci Profesora Bolesława Romana Jałowego (1906-1943)*, „Na Rubieży”, 2018, nr 158, s. 21-22
20. Kopociński Z., *Wojskowi lekarze oddali hold Bolesławowi Romanowi Jałowemu (1906-1943), profesorowi Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2018, nr 7-8/2018, s. 12-14
21. Kopociński Z., *Wojskowi lekarze oddali hold Bolesławowi R. Jałowemu (1906-1943)*, <<http://gazetalekarska.pl/?p=40783>> dostęp 26.05.2018
22. Kopociński Z., *Wojskowi lekarze oddali hold Bolesławowi Romanowi Jałowemu (1906-1943), profesorowi Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*, „Medium” Gazeta Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, 2018, nr 6 (335), s. 25-26
23. Kopociński Z., *Mjr dr Lesław Ignacy Węgrzynowski (1885-1956) - Szef Sanitarny Naczelnej Komendy Obrony Lwowa*, „Skalpel”, biuletyn Wojskowej Izby Lekarskiej, 2018, nr 5, s. 23-24

E. Wykaz miejsc pamięci utworzonych z inicjatywy KH WIL VIII kadencji:

1. Kamienna tablica ku czci płk. dr. Wacława Michała Szredersa (autorzy projektu K.Kopociński, Z. Kopociński), projekt zrealizowany w 2019 r. w Wojewódzkim Centrum Pediatrii „Kubalonka” w Istebnej
2. Nadanie imienia mjr. prof. Lesława Ignacego Węgrzynowskiego, obrońcy Lwowa i Powstańca Warszawskiego, parkowi we Wrocławiu w rejonie ulic Szpitalnej, Kolejowej i Grabiszyńskiej we Wrocławiu (pomysłodawcy i inicjatorzy K. Kopociński, Z. Kopociński), projekt zrealizowany w 2019 r.
3. Kamienna tablica ku czci prof. Bolesława Romana Jałowego, lekarza i naukowca UJK we Lwowie zamordowanego przez ukraińskiego nacjonalistę (autorzy i fundatorzy projektu K. Kopociński, Z. Kopociński), projekt zrealizowany w Kościele Garnizonowym w Żarach w 2018 r.

